

Wykład II

GLOBALNE ŚRODOWISKO BEZPIECZEŃSTWA.

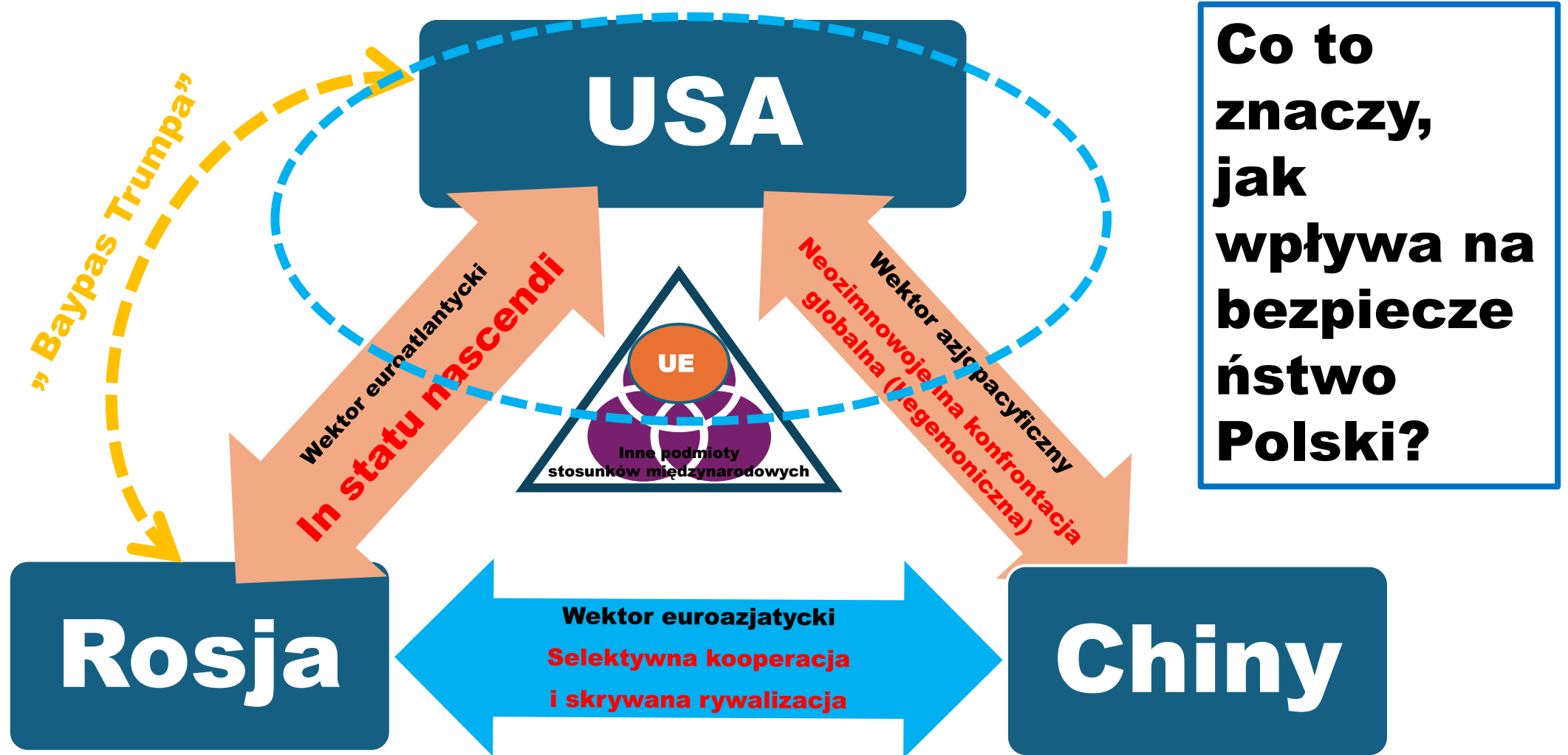
**Rola globalnej rywalizacji mocarstw oraz
aktywności organizacji
międzynarodowych (ONZ, NATO, UE) w
jego kształtowaniu**

STRUKTURA I EWOLUCJA ŚRODOWISKA (WARUNKÓW) BEZPIECZEŃSTWA

- **Trzy poziomy (sfery) środowiska bezpieczeństwa:**
 - **Międzynarodowe (międzypaństwowe) – globalne i regionalne,**
 - **Transnarodowe (transgraniczne, niepaństwowe),**
 - **Wewnętrzne (wewnętrzne, krajowe)**
- **Zmiany środowiska bezpieczeństwa w XX i XXI wieku**
 - **XX wiek: wojny światowe oraz zimna wojna (system dwubiegunowy)**
 - **Przełom XX i XXI wieku: okres pozimnowojenny (hegemonia USA)**
 - **XXI wiek: era rywalizacji wielkomocarstwowej (II zimna wojna?)**

Rywalizacja wielkomocarstwowa

GŁÓWNE PODMIOTY I WEKTORY GLOBALNEJ RYWALIZACJI WIELKOMOCARSTWOWEJ

Rejon Azji i Pacyfiku

- **Chiny**: wzmagają aktywność w regionie i zdolności konfrontacji z USA (konwencjonalne, kosmiczne, cyber- i nuklearne): strategia aktywnej obrony i doktryna wielodomenowych precyzyjnych operacji
 - Tajwan
 - Morze Południowo-Chińskie
 - Inicjatywa Pasa i Szlaku (ewolucja ku mniejszym projektom)
- **Korea Północna** – ryzyka konfliktu na Półwyspie Koreańskim, asymetryczne zagrożenia nuklearne dla USA
- **Indie/Pakistan/Afganistan**: ryzyka wojenne z bronią nuklearną w tle

Możliwe scenariusze rywalizacji **USA-Chiny**

Konfrontacyjny
(raczej nieunikniony)

Kooperacyjny
(mało realny)

Nowa zimna wojna: wojna polityczna
(bardzo prawdopodobna: presja polityczna, ekonomiczna, informacyjna, wyścig zbrojeń, incydenty militarne, proxy wars...)

Sytuacja nierozstrzygalna przez dekady, jak pierwsza zimna wojna w XX wieku

Wojna incydentalna: ograniczony konwencjonalny konflikt zbrojny
(prawdopodobna: duży incydent zbrojny, intencjonalna, sprowokowana lub ...niechciana wojna; Morze Południowochińskie, Tajwan, Korea...)

Sytuacja ryzykowna. Obie Strony mają szanse na zyski, ale obie ryzykują stratami, a nawet katastrofą eskalacyjną

Wojna totalna: na pełną skalę, nuklearna
(bardzo mało prawdopodobna, ale nie dająca się wykluczyć jako przypadkowa lub po nieudanej deeskalacji...)

Sytuacja katastrofalna. Obie strony przegrywają

**Szanse i ryzyka
USA i Chin**

Bliski Wschód

- **Problem palestyński**
 - **Atak Hamasu na Izrael 7.10**
 - **Reakcja Izraela**
 - **Rada Pokoju**
- **Iran: ryzyko nuklearyzacji Bliskiego Wschodu, atak Izraela i USA**
- **Syria i Irak: próba stabilizacji**
- **Turcja: ambicje mocarstwa regionalnego**

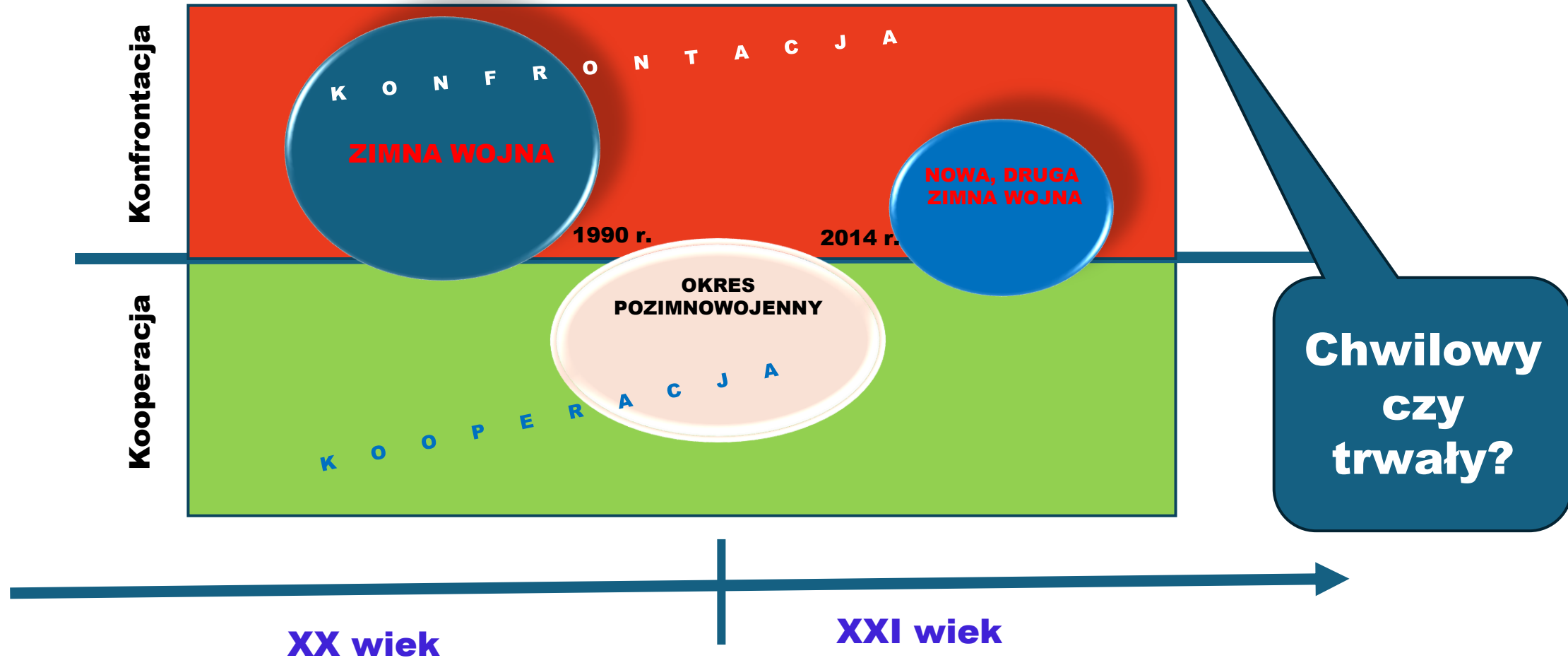
Rosja-Chiny

- **Nie zrównoważone partnerstwo**
- **Wspólne cele – przeciw USA**
- **Rozbieżności interesów: eksploatacyjna polityka Chin wobec Rosji**
- **Kontekst wojny w Ukrainie:**
 - **zacieśnianie współpracy,**
 - **Ukraina – Tajwan jako analogia?,**
 - **zwycięstwo Rosji w Ukrainie jako wsparcie polityki Chin,**
 - **obawa Chin przed porozumieniem USA-Rosja w sprawie Ukrainy**
- **Formy współpracy: zbrojeniowa (zakupy, licencje), wspólne ćwiczenia, szkolenia kadr, kontakty polityczne**

Rosja – Zachód: USA/NATO/UE

Od zimnej wojny, przez okres pozimnowojenny do...

II zimnej wojny i... II (odprężeniowego) pivotu USA (ku Rosji) w kontekście koncertu mocarstw

Działania (wojna, konflikt, agresja...) hybrydowe.

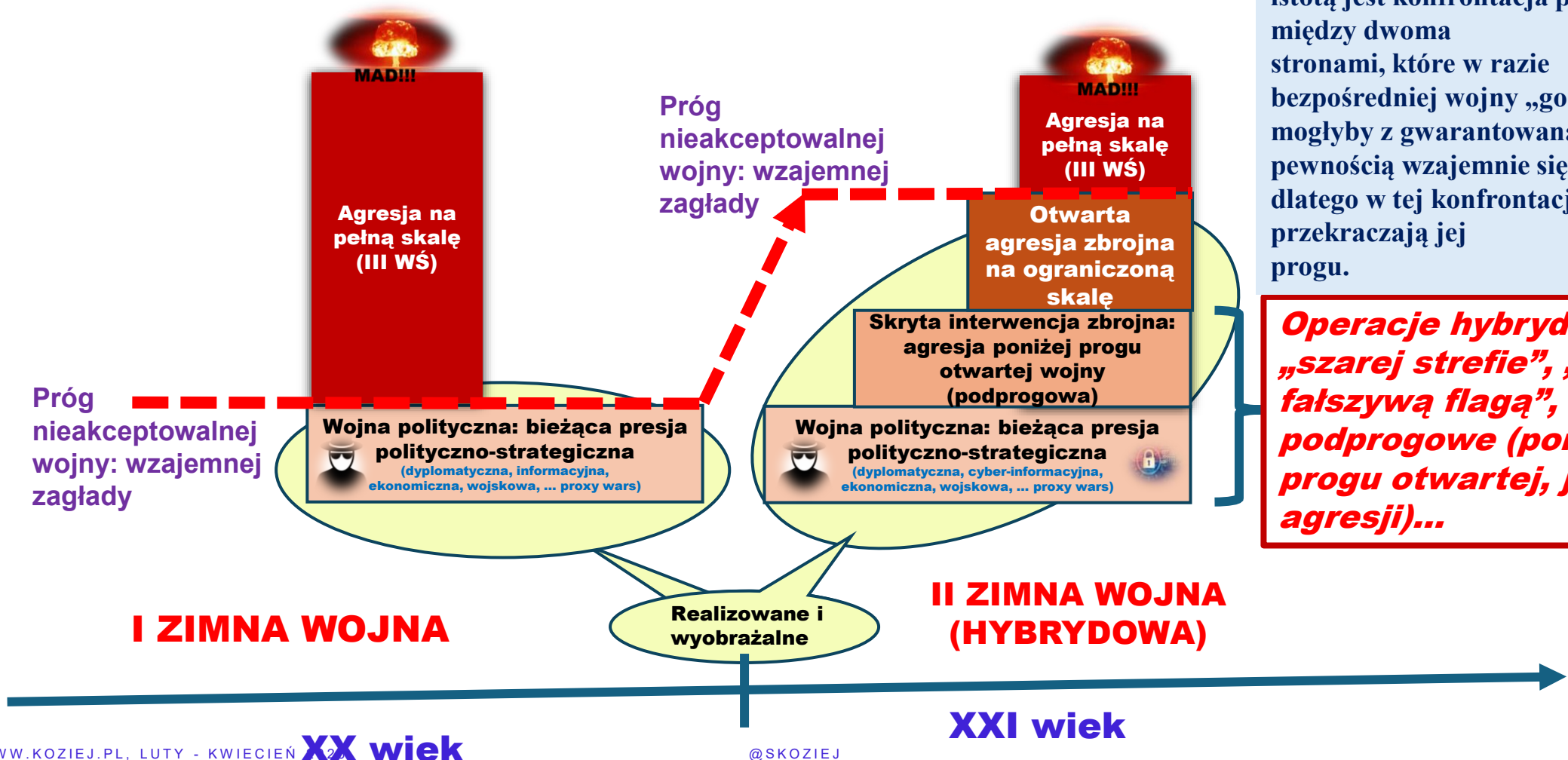
Co to znaczy?

Działania (operacje) hybrydowe to **skryte, kamuflowane, maskowane (pod fałszywą flagą) użycie wszelkich i bardzo różnorodnych środków przemocy (militarnych i niemilitarnych, tradycyjnych i niekonwencjonalnych) przeciwko drugiej stronie w taki sposób, aby nie przekroczyć progu otwartej, jawnej agresji zbrojnej.** Dlatego często też nazywane są **działaniami podprogowymi lub działaniami w szarej strefie (między pokojem a wojną).** Przykładem najnowszym są tzw. **„zielone ludziki”** wykorzystywane przez Rosję w opanowaniu Krymu lub teraz u nas, w Polsce, **„szare ludziki”** czyli miejscowi kryminaliści wynajmowani do przeprowadzania aktów szpiegostwa i sabotażu.

Porównanie I zimnej wojny XX wieku z nową (II) zimną wojną XXI wieku: poziomy/stopnie eskalacji

Zimna wojna jako praktyczne zjawisko w stosunkach międzynarodowych, w tym stosunkach bezpieczeństwa i jednocześnie jako kategoria teorii tychże stosunków, pojawiła się w erze nuklearnej, a jej istotą jest konfrontacja polityczna między dwoma stronami, które w razie bezpośredniej wojny „gorącej” mogłyby z gwarantowaną pewnością wzajemnie się zniszczyć i dlatego w tej konfrontacji nie przekraczają jej progu.

Operacje hybrydowe, w „szarej strefie”, „pod fałszywą flagą”, podprogowe (poniżej progu otwartej, jawnej agresji)...

MATRO

STRUKTURA CYWILNA I WOJSKOWA

Zasady funkcjonowania

- **Permanentne konsultacje polityczne**
- **Procedury konsultacyjne – komitety**
 - **rola stolic – zasada konsensusu**
- **Relacje między decyzjami sojusznicznymi i stanowiskami narodowymi**

Mechanizm reagowania NATO

Wyzwania strategiczne NATO

- **Odstraszanie nuklearne na poziomie taktycznej broni atomowej w stosunku do rosyjskiej doktryny deeskalacji nuklearnej: amerykańskie rakiety bazowania lądowego?, poszerzenie Nuclear Sharing - udział Polski?**
- **Deklaracja politycznej woli obrony „każdego cala” terytorium: potrzeby strategiczne i możliwości polityczne przyjęcia konwencjonalnej doktryny obrony uprzedzającej???**

ODSTRASZANIE SOJUSZNICZE

- **Odstraszanie zintegrowane/wielowymiarowe**
- **Odstraszanie nuklearne:**
 - na poziomie strategicznym - zasada **MAD**
 - Na poziomie taktycznej broni atomowej - **Nuclear Sharing**
 - Odpowiedź USA/NATO na rosyjską doktrynę „deeskalacji nuklearnej”
 - Udział Polski (terytorium, F-35...)
- **Od odstraszania odwetowego do odstraszania wzbraniającego/uniemożliwienia. Polityczna doktryna obrony „każdego cala” terytorium NATO = wymaga strategii obrony uprzedzającej**

Obrona sojusznicza

- **Monitorowanie kryzysu i wykrycie narastającego zagrożenia (wywiad, rozpoznanie, monitoring...): działania narodowe, oceny sojusznicze: **zdolności przeciwzaskoczeniowe!****
- **Reagowanie obronne: wzmożenie odstraszania (powstrzymywania, mitygowania); operacja kontr-kryzysowa NRF/SSR **uprzedzające rozwinięcie**; podwyższenie gotowości sił narodowych; uaktualnienie planów operacyjnych...**
- **Przekazanie wojsk w operacyjne podporządkowanie dowództw sojuszniczych (Transfer of authority)**
- **Operacja obronna: **uderzenie uprzedzające?, obrona wysunięta** (początkowo narodowa???, od początku sojusznicza!!!)**
- **Manewr strategiczny głównych sił wzmocnienia i kontrofensywa**
- **Próg wojny nuklearnej???**

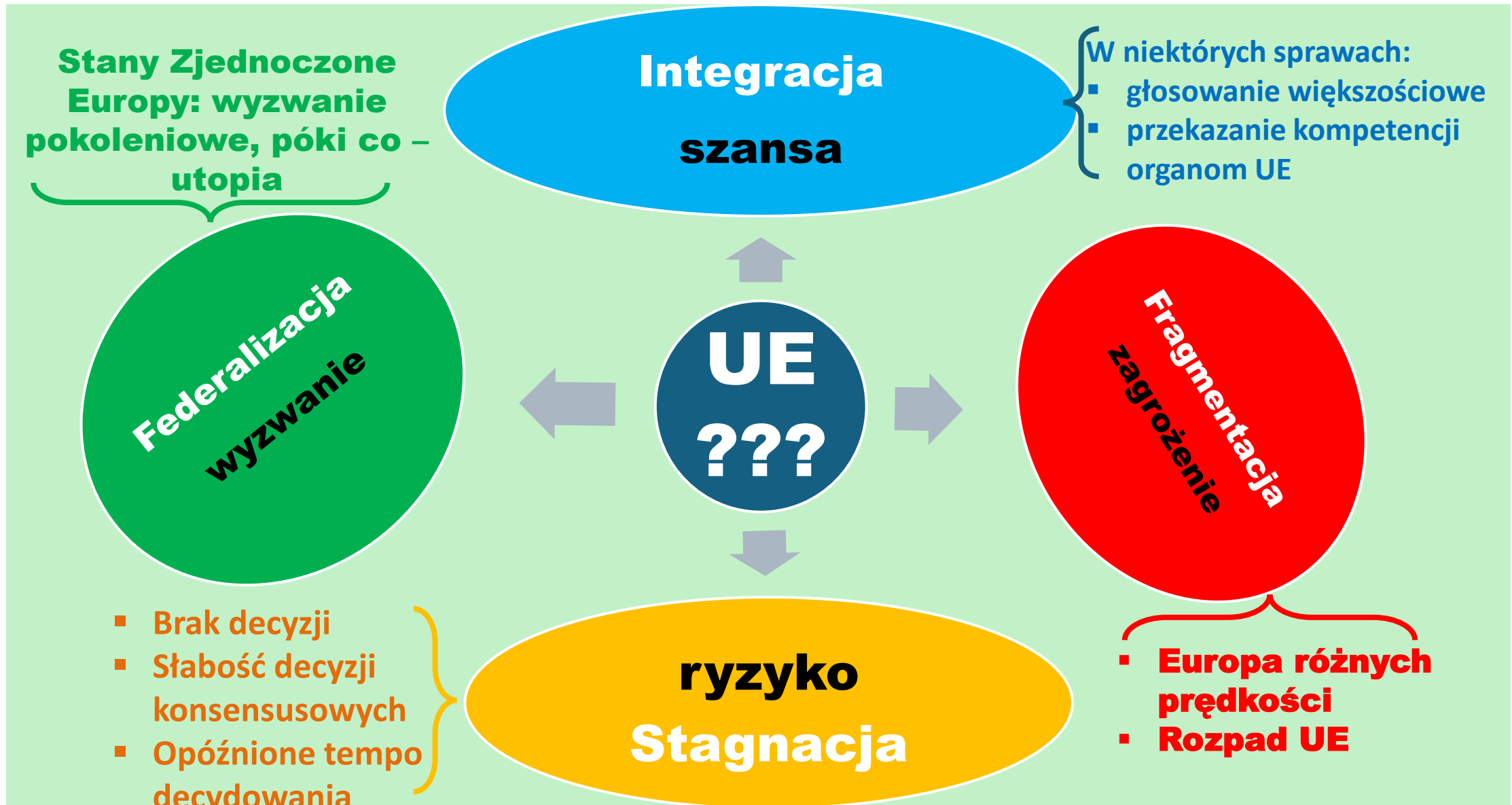
UNIA EUROPEJSKA

Globalne zagrożenia i wyzwania dla Europy

ankieta ekspercka: <https://www.iss.europa.eu/publications/commentary/global-risks-eu-blueprint-navigate-year-ahead>

- **Zagrożenia i ryzyka:**
 - **Przegrana Ukrainy z Rosją**
 - **Wycofanie się USA z Europy**
 - **Zagrożenia hybrydowe**
 - **Kryzys bliskowschodni**
- **Odpowiedzi: wyzwania i szanse**
 - **Sterowanie kryzysem ukraińskim**
 - **Strategia wobec Rosji**
 - **Wydatki obronne**
 - **Ofensywa cyber-hybrydowa**
 - **Zaangażowanie ponadregionalne (strategia wobec Chin)**

Kwadryga dylematów strategicznych UE

Poziom ambicji UE w dziedzinie bezpieczeństwa: zadania strategiczne

REAGOWANIE NA ZEWNĘTRZNE KONFLIKTY I KRYZYSY:

obejmuje pełne spektrum zadań WPBiO w zakresie cywilnego i militarnego reagowania kryzysowego. Celem jest poszerzenie zdolności reagowania we wszystkich fazach cyklu konfliktowego, włącznie z prewencją, aby promować pokój i bezpieczeństwo w ramach opartego na zasadach ładu globalnego spinanego przez ONZ. Ambicją UE jest, aby być zdolną reagować zdecydowanie i szybko w ramach wszystkich zadań ujętych w artykule 43 Traktatu o UE

OCHRONA UE I JEJ OBYWATELI:

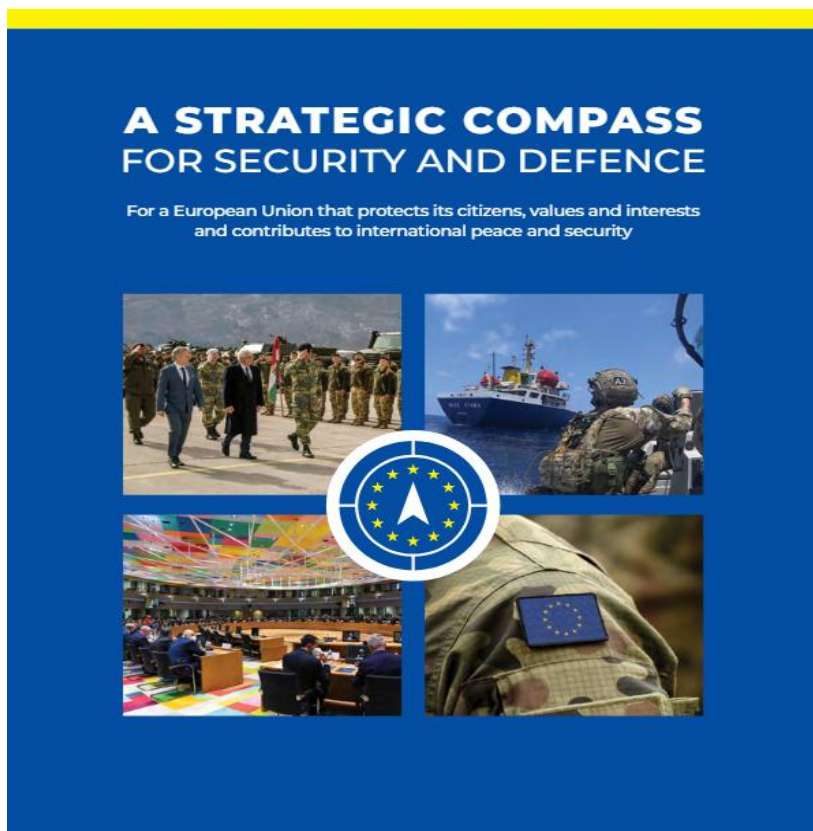
Obejmuje takie zadania, jak ochrona sieci i infrastruktury krytycznej; bezpieczeństwo granic zewnętrznych, włącznie z budowaniem takich zdolności u partnerów; ochrona cywilna i reagowanie na katastrofy; zapewnienie stabilnego dostępu i korzystania z przestrzeni globalnych; przeciwdziałanie zagrożeniom hybrydowym; cyberbezpieczeństwo; zapobieganie i przeciwdziałanie terroryzmowi i radykalizmom; zwalczanie przemytu; budowanie zdolności radzenia sobie z nielegalną migracją; promowanie przestrzegania reżimów antyproliferacyjnych oraz zwalczanie nielegalnego handlu bronią i zorganizowanej przestępczości

BUDOWANIE ZDOLNOŚCI PARTNERÓW W DZIEDZINIE BEZPIECZEŃSTWA:

Misje/operacje wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony o zadaniach szkoleniowych, doradczych i/lub konsultacyjnych (mentoringowych) w sektorze bezpieczeństwa

KOMPAS STRATEGICZNY UE – 2022 r.

A STRATEGIC COMPASS TO MAKE EUROPE A SECURITY PROVIDER

Cele:

- **Zapewnienie wspólnych ocen środowiska bezpieczeństwa;**
- **Zapewnienie większej spójności w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony**
- **Określenie nowych sposobów i zdolności zapewniania bezpieczeństwa i obrony**
- **Określenie jasnych kryteriów oceny postępu w rozwoju ESDP**

Zadania: wzmocnić...

REAGOWANIE

Usprawnić decyzje polityczne (**wzmocniona współpraca obronna?**) i finansowanie, zwiększyć zdolności (5000 żołnierzy), wzmocnić struktury dowodzenia (**dowództwa operacyjne**)

BEZPIECZEŃSTWO

Zwiększenie zdolności **wywiadowczych (PRZECIWKASKOCZENIE!)**, reagowania na zagrożenia hybrydowe, cyberbezpieczeństwo

INWESTOWANIE

Zwiększenie nakładów na obronę i bezpieczeństwo, wprowadzanie wspólnych rozwiązań zbrojeniowych, wykorzystanie PESCO i EDA.

SAFE!!!!

PARTNERSTWO

Współdziałanie z NATO, ONZ, OBWE oraz ważnymi graczami państwowymi spoza UE (**realcje z USA**)

EUROPEJSKA UNIA OBRONNA?

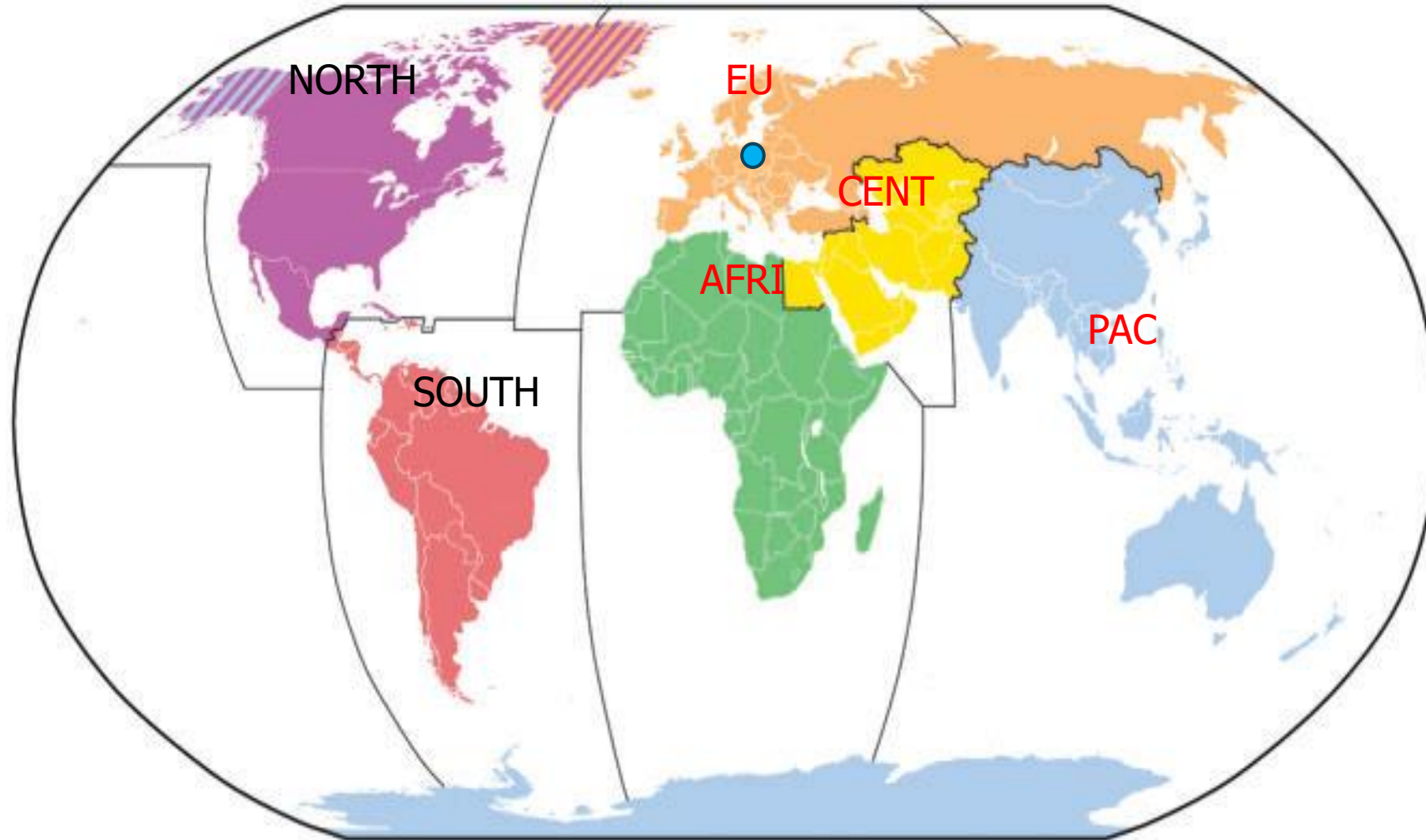
- Zagrożenia rosyjskie i ryzyka transatlantyckie (D.Trump)
- Optymalna rola: UE provider, NATO user (**czy realna przy polityce D.Trumpa?**)
- Ale wyzwanie: Konieczność koncepcyjnego ewentualnościowego przygotowania się Europy na scenariusz „bez USA”, czyli bez NATO
- Najlepiej wedle modelu obowiązującego w NATO: **wspólne dowództwa i plany, odrębne armie narodowe**; komisarz ds. obronności
- Wspólna armia europejska dopiero w scenariuszu (b.odległym) Stanów Zjednoczonych Europy. Teraz ewentualnie pomysł R.Sikorskiego: **„Legion Europejski”**
- Nowa koalicja bezpieczeństwa Europy – jeśli nie NATO i nie UE to **ETO?**

Partnerstwo z USA

Sens i istota partnerstwa z USA

- Trzeci zewnętrzny filar polskiego bezpieczeństwa: szybciej może reagować niż cały sojusz
- Ma sens wtedy, gdy interesy strategiczne USA są zbieżne z interesami narodowymi Polski (**teraz są częściowo zbieżne - kontekst Rosji**)
- Partnerstwo asymetryczne – różnica potęg

GEOGRAFICZNE STREFY ODPOWIEDZIALNOŚCI STRATEGICZNYCH DOWÓDZTW USA

USA: dylematy strategiczne

- **USA i półkula zachodnia: Wenezuela(!)**
- **USA wobec Chin:**
 - **Główny rywal, pretendent do hegemonii. Tajwan, Morze Południowochińskie.**
- **USA wobec Rosji:**
 - **Niejasna polityka, bez busoli, transakcyjna?**
 - **Wyścig zbrojeń, w tym nuklearnych.**
- **USA wobec NATO i UE:**
 - **Europa – priorytet 3. kolejności, Grenlandia**
- **USA wobec Bliskiego Wschodu:**
 - **Problem Iranu i Gazy.**

Obecność wojskowa USA w Polsce

Obecność wojskowa NATO

- 1 Wielonarodowy Korpus Północ-Wschód, Szczecin
- 2 Dowództwo Wielonarodowej Dywizji Północ-Wschód (MND-NE), Elbląg
- 3 Centrum Szkolenia Sił Połączonych (JFTC), Bydgoszcz
Jednostka Integracji Sił Sojuszu (NFIU)
Sojusznicze Dowództwo ds. Kontrwywiadu (ACCI)
- 4 Wzmocniona Wysunięta Obecność (eFP), Orzysz
- 5 Centrum Ekspertki Kontrwywiadu NATO (CI COE), Kraków

Obecność wojskowa USA

- 6 Tarcza przeciwrakietowa w Europie (EPAA), Redzikowo
- 7 Dowództwo Pancерnej Brygadowej Grupy Bojowej (ABCT), Żagań
- 8 Komponent Pancерnej Brygadowej Grupy Bojowej (ABCT), Skwierzyna
- 9 Komponent Pancерnej Brygadowej Grupy Bojowej (ABCT), Świętoszów
- 10 Komponent Pancерnej Brygadowej Grupy Bojowej (ABCT), Bolesławiec
- 11 Rotacyjny Komponent Logistyczno-Lotniczy, Powidz
- 12 Wysunięte Dowództwo Dywizyjne USA, Poznań
- 13 Komponent nr 1 z 52. Ekspedycyjnej Grupy Operacyjnej, Łask
- 14 Komponent nr 2 z 52. Ekspedycyjnej Grupy Operacyjnej, Miroslawiec

Plus: osłona wojskowa wsparcia Ukrainy; zakupy uzbrojenia - F-35, Patriots, Himarsy Abramsy...; energetyka - elektrownia jądrowa

Europejskie ryzyka i wyzwania nowej polityki amerykańskiej

- **D.Trump dąży do „poluzowania” twardych, traktatowych zobowiązań USA, w tym sojuszniczych, na rzecz doraźnych porozumień i koalicji zadaniowych: osłabianie wiarygodności NATO**
- **Próby zbliżenia z Rosją (póki co nieudane!) – podwójne ryzyko (wzmocnienie Rosji, osłabienie NATO)**
- **Zwrot ku Azji – ryzyko gwałtownego pivotu?**
- **Spory i konflikty z państwami europejskimi i UE – osłabianie więzi transatlantyckich**
- **Presja na Europę, by brała większą odpowiedzialność za swoje bezpieczeństwo – ryzyko, wyzwanie, ale też szansa**

Regionalne struktury i podmioty wspierające bezpieczeństwo Polski

- **Trójkąt Weimarski**
- **Grupa Wyszehradzka**
- **Trójmorze**
- **Bukaresztańska 9**
- **Współpraca sąsiedzka: Niemcy, Ukraina**

Wykład III

TRANSNARODOWE I KRAJOWE CZYNNIKI ŚRODOWISKA BEZPIECZEŃSTWA W XXI WIEKU

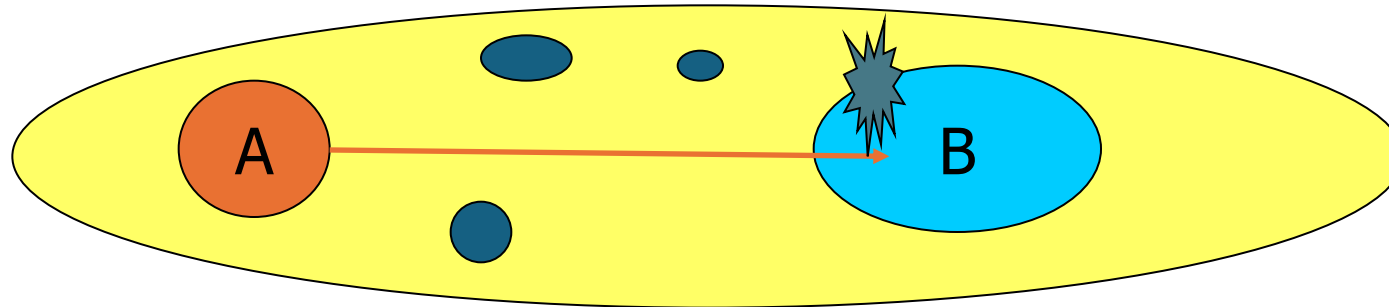
ZAGROŻENIA TRANSNARODOWE (niepaństwowe)

ISTOTA TERRORYZMU

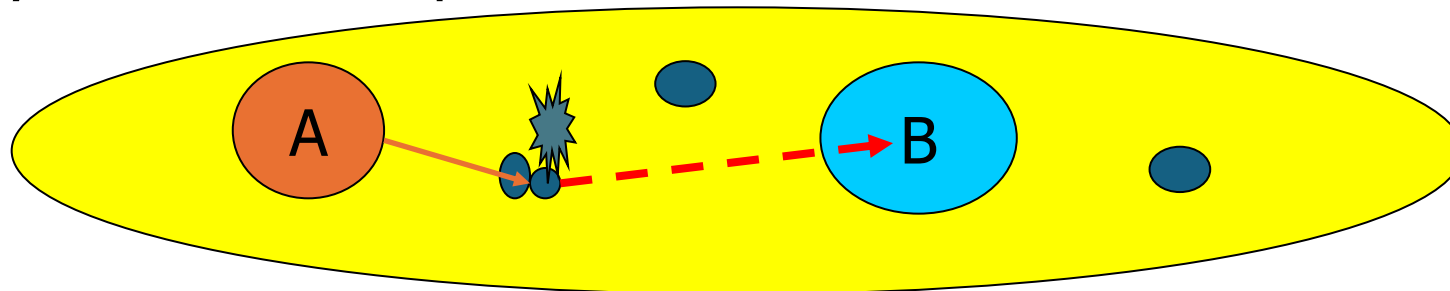
Celowe (*świadomie zamierzone*) i spektakularne atakowanie niewinnych, postronnych osób dla pośredniego (asymetrycznego, poprzez opinię publiczną) oddziaływania na przeciwnika politycznego lub ideologicznego

Istota terroryzmu

Walka – atakowanie przeciwnika, by go pokonać

Terroryzm – atakowanie podmiotów z otoczenia, by szantażować przeciwnika

Wymiary asymetryczności terroryzmu globalnego

Wymiary asymetryczności	Zasady współczesnego terroryzmu	Zasady działania państw świata demokratycznego
Humanistyczny	Kierowanie się emocjami, złością, buntem, spontanicznością	Kierowanie się rozumem, pragmatyzm, otwartość na innych
Ideowy	Człowiek niczym, idea (wiara, religia...) wszystkim; radykalizm i fundamentalizm	Człowiek wszystkim, liberalizm, demokracja, wolności, prawa człowieka, gospodarka wolnorynkowa
Prawny	Terroryzm abstrahuje od prawa, atakowanie cywili	Wszystko, także wojna (walka), regulowane prawem, zakaz atakowania cywili
Strategiczny	Strategia maksymalizowania strat, ataki samobójcze	Strategia minimalizowania strat, nie tylko własnych, ale i po stronie przeciwnika (użycie broni precyzyjnej)
Organizacyjny	Sieciowość, dowolność, rozproszoność	Hierarchiczność, schematyczność, zwartość...
Instrumentalny	Środki proste, powszechne	Środki wyspecjalizowane, zaawansowane technologicznie

Organizacje islamskie

- **Al-Kaida** – historia, Afganistan, 11.09
 - „Mgławica alkaidystyczna” – globalny dżihad
 - Rozbita, wygaszona, w sporej części przejęta przez Państwo Islamskie, próbuje się odbudować
- **Państwo Islamskie** –
 - Wojna wewnątrzislamska
 - Skutki nieudanych interwencji Zachodu w Iraku i Afganistanie
 - Sukcesy i ... klęska – rozproszenie, diaspora bojowników
 - Możliwość reaktywacji – ryzyko wojny domowej w Syrii
- **Hezbollah**, (Liban, universalny i pragmatyczny islam, choć szyickie nachylenie – wsparcie z Iranu). W dużym stopniu rozbity przez Izrael.
- **Hamas** – palestyński, nacjonalistyczny, raczej sunnicki – cel: islamskie państwo palestyńskie, obecna wojna z Izraelem, bezprecedensowy rajd i pojmanie zakładników, operacja odwetowa Izraela, perspektywy rozejmu

Wojny antyterrorystyczne

▪ Afganistan

- **Reakcja operacyjna na 11.09, akceptacja świata, artykuł 5. NATO**
- **Błędny cel: budowanie nowego państwa, wycofanie (słuszne, ale opóźnione i chaotyczne)**

▪ Irak

- **Motywacje i błąd wywiadu, szybkie zwycięstwo wojskowe**
- **Trudności pokonfliktowe, wycofanie i ... skutki do dziś złe (wewnętrzna rywalizacja szyicko-sunnicka, problem Kurdów)**

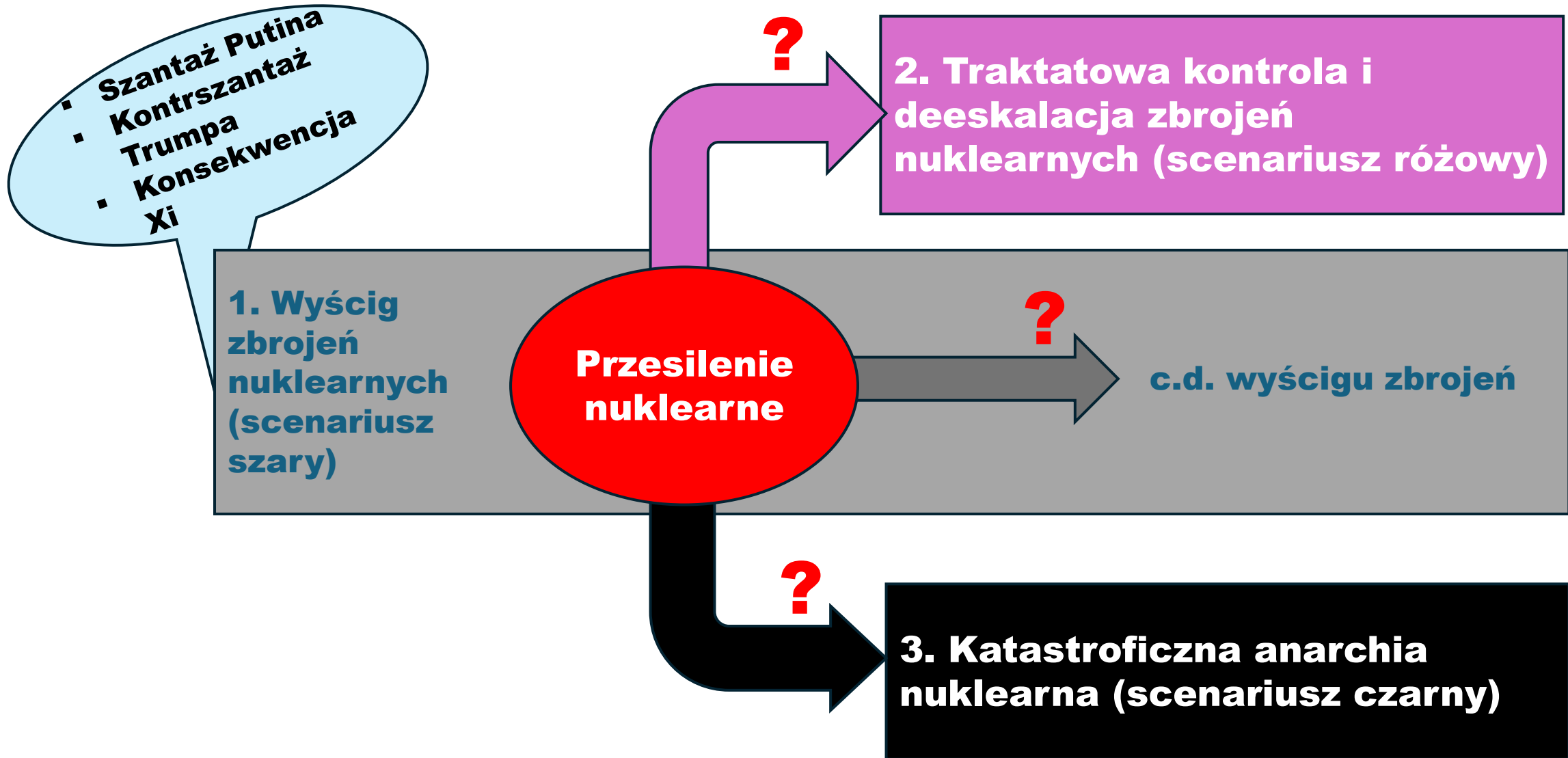
Syria – wojna wielostronna

- **Wojna przeciwko Państwu Islamskiemu: USA+ Kurdowie, Rosja+ reżim Asada**
- **Iran – Turcja – Izrael**
- **Syria po obaleniu Asada, wojna domowa?, odżywianie ISIS, ekspansja Turcji, problem Kurdów, rozlewanie się kryzysu na Irak**

Proliferacja BMR

- **Globalizacja proliferacji: II era nuklearna (asymetryczna), przykład Korei Płn.**
- **Przyspieszenie tendencji do proliferacji BJ – w następstwie osłabienia gwarancji USA, załamanie traktatów kontroli zbrojeń**
- **Potencjalni kandydaci do dysponowania BJ: Iran (+Arabia Saudyjska)?, Turcja?, Korea Płd.?, Japonia?, Ukraina? Niemcy?, Polska?...**
- **Ewentualni dysponenci pozapaństwowi:**
 - grupy terrorystyczne, grupy przestępcze
- **BJ a nowe technologie** (konwencjonalna globalna broń precyzyjna, broń hipersoniczna, antyrakiety, cyber-, sztuczna inteligencja...)
- **II zimna wojna** i odnowienie roli MAD, problem **rosyjskiej TBJ**, **program rozwoju chińskiej broni jądrowej**

Scenariusze nuklearne II zimnej wojny

Nowy wyścig zbrojeń

- **Koniec okresu pozimnowojennego i rywalizacja wielkomocarstwowa**
- **Oslabienie prawa i powrót siły w stosunkach międzynarodowych**
- **Doświadczenia z wojny w Ukrainie: masowe użycie środków walki: amunicja, rakiety...**
- **Skokowy rozwój technologii wojskowych: drony, środki satelitarne, broń precyzyjna dalekiego zasięgu, broń hipersoniczna, laserowa...**
- **Informacja/informatyka głównym polem nowego wyścigu zbrojeń: wysoce zinformatywowane systemy walki i wsparcia – rozpoznania, dowodzenia, precyzyjnego rażenia**
- **Rola własnej produkcji takich systemów (problem kodów do ich utrzymywania, rozwoju i użycia**
- **Rosja rzuca wyzwanie Zachodowi, jak kiedyś ZSRR i jak on przegra nowy, neozimnowojenny wyścig zbrojeń**

Wyzwania i ryzyka cywilizacyjne

- **CZŁOWIEK:** demografia (starzenie się rozwiniętych społeczeństw, bomba populacyjna, migracje, dewiacje społeczne, pandemie – przykład koronawirusa...)
- **NARZĘDZIA:** ryzyka rewolucji technologicznej (cyberzagrożenia, sztuczna inteligencja, biotechnologie...)
- **ŚRODOWISKO NATURALNE:** degradacja środowiska naturalnego (skażenie środowiska, zagrożenia klimatyczne, deficyt wody ...)
- **KOSMOS:** pozanarodowy, bez broni, przestrzeń informacji... „gwiazdne wojny” ..., nuklearyzacja...

Krajowe warunki bezpieczeństwa

▪ Zagrożenia

- **Ataki hybrydowe, przestępczość**

▪ Ryzyka

- **Podział władzy wykonawczej w kierowaniu bezpieczeństwem**
- **Dezorganizacja systemu prawnego Polski**
- **Spory ideologiczne i partyjne oraz podziały społeczne. Ryzyko Polesitu?**

▪ Szanse

- **Zmiana polityki zagranicznej i zażegnanie ryzyka izolacji i peryferyzacji Polski. Powrót do współpracy oraz większej roli Polski w systemie międzynarodowym**
- **Zracjonalizowanie (odpartyjnienie, ustrategicznienie) polityki i systemu bezpieczeństwa**

▪ Wyzwanie

- **utrzymanie wsparcia i przyzwolenia społecznego dla umacniania systemu bezpieczeństwa. Problem SAFE**